
Válogatás az Allen-jegyzetfüzetekből

Az alábbiakban részletek következnek Woody Allen eddig titkos magánújságjából, amelyet teljes terjedelmében csak a szerző halála után vagy posztumusz adnak közre – aszerint, melyik következik be előbb.

Egyre nehezebb átvészelni az éjszakát. A múlt este az a nyomasztó érzés kerített a hatalmába, hogy férfiak akarnak betörni a szobámba, hogy besamponozzanak. De miért? Képzeletem sötét árnyakat vetített a szemem elé; hajnali háromkor a székre terített alsóneműm a görkorcsolyázó Vilmos császárra hasonlított. Mire végre elaludtam, ismét szörnyű lidércnyomás kísértett meg, amelyben egy harkály el akarta orozni a tombolanyereményemet. Kétségbeejtő.

•

Azt hiszem, a tuberkulózisom rosszabbra fordult. Az asztmám is. Rám tör, majd alábbhagy a zihálás, és mind gyakrabban fog el a szédülés. Heves fuldoklás és ájulás vesz rajtam erőt. A szobám nyirkos, állandó hideglelés és szívdobogás gyötör. Észrevettem továbbá, hogy kifogytam a szalvétából. Hát sohasem lesz ennek vége?

•

Ötlet egy történethez: Egy ember arra ébred, hogy a papagájából földművelésügyi államtitkár lett. Féltékenységében főbe lövi magát, de sajnos a pisztolya az a fajta, amelyből egy zászló ugrik elő „Bumm” felirattal. A zászló kiüti a férfi szemét, ő pedig megnemesülve, életében először élvezi az élet olyan egyszerű örömeit, mint a gazdálkodás vagy a gégecsövön lovaglás.

•

Gondolat: Miért öl az ember? Étélért. És nem csupán étélért: gyakran italért is.

•

Elvegyem-e W.-t? Semmiképpen, amíg nevének többi betűjét is el nem árulja. És mi lesz a karrierjével? Hogyan kívánhatom egy hozzá fogható szépségű nőtől, hogy hagyja ott a görkoricapatot? Nehéz döntés ez...

•

Ismét megkísérleltem az öngyilkosságot. Ezúttal a megnedvesített orromat akartam a konnektorba dugni. Sajnos éppen áramszünet volt, így mindössze a jégsekrenyt rántottam magamra. Egyre kísért a halál gondolata, búskomorság tart a fogságában. Azon tűnődöm, vajon van-e élet a halál után, és ha igen, felváltják-e a húszasomat?

•

Egy temetésen a bátyámba botlottam. Már tizenöt éve nem láttuk egymást, mégis, régi szokása szerint egy

disznóhólyagot varázsolt elő a zsebéből, és a fejemet kezdte ütni vele. Ennyi idő elteltével jobban megértem. Most már világos, hogy azt a megjegyzését, miszerint „undorító féreg” vagyok, akit „ki kell irtani”, sokkal inkább az együttérzés, semmint a harag mondatta vele. Nézzünk szembe a tényekkel: mindig is eszesebb, szellemesebb, kulturáltabb, műveltebb volt nálam. Rejtély, hogy miért dolgozik még mindig a McDonald'snál.

•

Novellatéma: Hódok kerítik hatalmukba a Carnegie Hallt, és előadják a *Wozzecket*. (Ütős ötlet. Mi legyen a szerkezete?)

•

Édes istenem, miért furdal ennyire a lelkiismeret? Azért, mert gyűlöltem az apámat? Valószínűleg a parmezános borjúszeletbotrány miatt. De mégis, hogyan kerülhetett a pénztárcájába? Ha rá hallgatok, elmegyek kalaposinasnak. Most is a fülembe csengenek szavai: „Kalaposinasnak lenni – maga a csúcs.” Emlékszem, hogyan reagált, amikor közöltem vele, hogy írni akarok. „Írni te legföljebb egy éjjeli bagollyal fogsz.” Hogy mit értett ezen, ma sem tudom. Szegény ember! Amikor első darabomat, a *Cisztát Gusztinak* címűt bemutatták, frakkban és gázlarcban jelent meg a premieren.

•

Ma a vörösben és sárgában úszó naplemente láttán azt gondoltam: milyen jelentéktelen is vagyok én! Persze tegnap is azt gondoltam, pedig akkor esett. Elfogott az

öngyűlölet, és újból az öngyilkosságot fontolgattam – ezúttal oly módon, hogy egy biztosítási ügynök közvetlen közelében mélyeket lélegeztem.

•

Novella: Egy ember reggel arra ébred, hogy saját lúdtalpbetétjévé változott. (Az ötlet több szinten is működik. Pszichológiai szempontból a Freud-tanítvány Krüger kvintesszenciája, aki felfedezte a sonkában rejlő szexualitást.)

•

Mekkorát tévedett Emily Dickinson! Nem a remény a „tollas kis jószág”, mint írja. Az unokaöcsém az, akinek tollai nőttek, el is viszem egy zürichi specialistához.

•

Úgy döntöttem, felbontom a jegyességemet W.-vel. Nem érti az írásaimat, és a múlt éjjel azt mondta, hogy a *Metafizikus valóság kritikája* című alkotásom *A repülőtérré* emlékezteti. Veszekedtünk, és ismét előhozakodott a gyerekek kérdésével, de meggyőztem, hogy ehhez még túl fiatalok lennének.

•

Hogy hiszek-e Istenben? Egészen anyám balesetéig hittem. Ráesett egy egybesült fasírtira, amely leszakította a lépét. Hónapokon át kómában feküdt, semmi másra nem volt képes, mint hogy az „O sole mio” dallamát dúdolja egy képzeletbeli heringnek. Miért sújtotta

ezt az asszonyt élete teljében ekkora csapás? Talán mert ifjúkorában fittyet hányt a konvencióra, és egy fejére húzott barna papírzacskóban ment az esküvőjére? S vajon hogyan is hihetnék most Istenben, amikor éppen a múlt héten csípte be az elektromos írógép koscsija a nyelvemet? Kételyek gyötörnek. Mi van, ha minden csak illúzió, és semmi sem létezik? Ez esetben háttározottan sokat fizettem a szőnyegemért. Ha legalább Isten valami egyértelmű jelet adna! Például nagy összegű betétet nyitna a nevemre egy svájci bankban.

•

Ma Melnickkel kávéztam. Arról az ötletéről beszélt, hogy minden kormányhivatalnokot tyúknak öltöztet.

•

Színarabötlet: Egy szereplő, aki apámra hasonlít, de nem olyan nagy a lába. A Sorbonne-ra küldik, hogy tanuljon harmonikázni. Végül úgy hal meg, hogy soha nem fejt meg egy álmát – derékig vadasmártásban térdepel. (Egy pazar második felvonásbeli függöny lebeg a szemem előtt, amelyben két törpe levágott fejet talál egy rakomány röplabda között.)

•

Déli sétám során újabb morbid gondolatok környékeztek meg. Mi az, ami annyira zavar a halálban? Valószínűleg a virrasztás. Melnick azt mondja, a lélek halhatatlan, és a test elenyészte után is él, de ha a lelkem a testem nélkül létezik, meggyőződésem, hogy minden ruha lötyögni fog rajtam. Hát aztán...

•

Végül is nem kellett szakítanom W.-vel, mert legnagyobb szerencsémre Finnországba menekült egy hivatásos cirkuszi törpével. Azt hiszem, így a legjobb, bár újabb roham tört rám, s megint a fülemlen keresztül köhögök.

•

A múlt éjjel elégettem minden színművemet és a verseimet. A sors iróniája, hogy miközben éppen a *Sötét pingvin* című remekművemet gyújtottam meg, a szoba tüzet fogott, ellenem pedig pert indítottak bizonyos Pinchunk és Schlosser nevű személyek. Kierkegaard-nak igaza volt.

HIDEG JÁNOS FORDÍTÁSA

Lelki jelenségek vizsgálata

Nem kétséges, hogy van túlvilág. Csupán az a kérdés: milyen messze van a belvárostól, és meddig tart nyitva? Váratlan események folyton adódnak. Az egyik ember kísérteteket lát. A másik hangokat hall. A harmadik arra ébred, hogy bilibe lóg a feje. Ugyan hányan akadnak közöttünk, akik még sohasem érezték tarkójukon egy jéghideg kéz érintését, amikor épp egyedül voltak odahaza? (Én ugyan nem, hál' istennek, de hányan igen!) Mi lehet e tapasztalatok mögött? Vagy ha nem mögöttük, hát előttük? Igaz-e, hogy egyesek képesek a jövőbe látni, vagy szellemekkel társalogni? És van-e rá mód, hogy az ember a halála után is zuhanyozhasson? Szerencsére mindezekre a lelki jelenségekkel foglalkozó kérdésekre választ találunk dr. Osgood Mulford Twelge-nek, a jeles parapszichológusnak, a Columbia Egyetem ektoplazma-professzorának *Múú!* című, hamarosan megjelenő könyvében. Dr. Twelge a természetfölötti esetek figyelemre méltó tárházát állította össze, mely a lelki jelenségek széles skáláját öleli fel a gondolatátviteltől egészen addig a bizarr esetig, melynek során a földgolyó két különböző pontján tartózkodó testvérpár egyike bebújt a fürdőkádba, és a másik ugyanakkor hirtelen tiszta lett. A következőkben dr. Twelge legfigyelemreméltóbb eseteit bocsátom közre, a szerző magyarázataival.

JELENÉSEK

1882. március 16-án Mr. J. D. Dubbs arra ébredt az éjszaka közepén, hogy tizennégy éve halott testvérbátyja, Amos, az ágya végében ül és csirkét kopaszt. Dubbs megkérdezte a bátyját, hogy kerül oda, s az megnyugtatta, hogy ne aggódjék, hisz' ő már nem él, és csak a hétvégére jött fel a városba. Dubbs megkérdezte, milyen a túlvilág, mire a bátyja azt felelte, nagyjából olyan, mint Cleveland. Azt mondta, azért tért vissza, mert egy üzenetet kell átadnia Dubbsnak, mely a következőképpen szól: a sötétkék öltöny skót kockás zoknival öreg hiba.

Ebben a pillanatban belépett Dubbs szobalánya, s megpillantotta Dubbst, amint egy „formátlan, tejszerű köddel” beszélget, mely, vallomása szerint, Amos Dubbsra emlékeztette, csak valamivel jobb képű volt nála. Végezetül a kísértet felkérte Dubbst, hogy énekeljenek el egy áriát a *Faust*ból, amit nagy odaadással meg is tettek. Amikor pirkadni kezdett, a kísértet eltűnt a falban, és Dubbs, aki követni próbálta, betörte az orrát.

A jelenésjelenség klasszikus példájával állunk szemben, s ha hihetünk Dubbs szavainak, a kísértet újból visszatért, Mrs. Dubbs pedig székéből fölemelkedve az ebédlőasztal fölött lebegett vagy húsz percig, aztán belepottyant a levesestálba. Érdeemes megjegyeznünk, hogy a szellemek gyakorta hajlamosak pajkos megnyilvánulásokra, ezt A. F. Childe, a jeles brit misztikus kisebbségi komplexusuknak tulajdonítja, amit azért éreznek, mert már meghaltak. A „jelenéseket” igen gyakran olyan egyénnel hozzák összefüggésbe, akik

természetellenes módon távoztak az élők sorából. Amos Dubbs például titokzatos körülmények között halt meg, midőn egy farmer tévedésből elültette a fehérrépa közé.

LÉLEKVÁNDORLÁS

Mr. Albert Sykes számolt be a következő esetről: „Üldögéltünk a barátainkkal és süteményt ettünk, mikor egyszer csak érzem, hogy a lelkem kilép a testemből és elindul telefonálni. Valamilyen oknál fogva a Moscovitz Üvegyapot Társaságot tárcsázta. Lelkem ezek után visszatért a testembe, és ott megült vagy húsz percig, remélve, hogy senki nem fogja javasolni, hogy játsszunk szópókert. Mikor a beszélgetés a pénzügyekre terelődött, ismét kilépett, és kószálni kezdett a városban. Fölkereste a Szabadságszobrot, aztán a Radio City Music Hallban megnézte a varietét. Ezt követően beült egy kisvendéglőbe, csinált egy hatvannyolc dolláros cechet, majd fizetés nélkül távozott. Lelkem ekkor elhatározta, hogy visszatér a testembe, de nem kapott taxit. Végül gyalog ment végig az Ötödik sugárúton és még idejében ért haza, hogy együtt nézzük az éjféli híreket. Pontosan éreztem, mikor lépett belém ismét, mert hirtelen végigfutott rajtam a hideg, és egy hang megszólalt: Megjöttem. Adjál már egy kis mazsolát.

Ez az eset azóta többször is megismétlődött. Egyszer a lelkem Miami-ban töltötte a víkendet, egyszer pedig letartóztatták, mert fizetés nélkül akart távozni a Macy áruházból egy nyakkendővel. Negyedik alkalommal tulajdonképpen a testem lépett ki a lelkemből, bár csak lezuhanyozott és már jött is vissza.”